

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap

Mjölföretag i deras närmiljö

En uppsats om relationen mellan mjölföretagare och deras kommuner

Milk companies in their local environment

An essay about the relationship between milk farmers and their municipalities

Isabella Vilhelmsson

Institutionen för stad och land
Examensarbete • 30 hp
Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Uppsala 2016

Mjölkföretag i deras närmiljö

En uppsats om relationen mellan mjölkföretagare och deras kommuner

Milk companies in their local environment

An essay about the relationship between milk farmers and their municipalities

Isabella Vilhelmsson

Handledare: Malin Beckman, Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för stad och land

Examinator: Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för stad och land

Omfattning: 30 hp

Nivå: Avancerad nivå, A1E

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0797

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2016

Omslagsbild: Kor i Flenstorp. Foto taget av Isabella Vilhelmsson

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: mjölkföretag, kommun, miljötillsyn, lantbruksföretag

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Det finns i dagsläget flera publikationer som handlar om relationen mellan företag och kommun och vad företagen anser är viktigt för att de ska uppleva att de har en bra relation till sin kommun. Ofta skriver rapporterna om företag eller lantbruksföretag som en enhetlig grupp. Vad mjölkföretagare som en specifik grupp anser är viktig, finns det inte lika mycket skrivet om. Det kommer det här examensarbetet att fokusera på.

Uppsatsens material bygger främst på intervjuer med mjölkföretagare och kommunanställda. För att komplettera och tolka materialet har även tidigare studier använts. Trots ett begränsat urval av kommuner och mjölkföretag som ingår i uppsatsen går det att utläsa tydliga tendenser på skillnader och likheter. Dels gäller det i förhållande till de tidigare studier som gjorts men även emellan de undersökta kommunerna.

En viktig del för att uppnå en bra relation till kommunen anser företagen är att ha en personlig kontakt med kommunen och inte genom organisationer. Företagen anser det även viktigt att kommunen har en bra inställning och attityd till dem och att kommunen ser dem som en tillgång och inte som ett problem.

Efter intervjuerna går det att konstatera att det finns en del saker som kommunerna kan arbeta med för att förbättra, för att gynna mjölkföretagen. Ett exempel på det är att kommunen tar initiativ till nätverkande mellan företag. Företagen efterfrågar även mer rådgivning och färre krav vid tillsynen.

Abstract

It is known that there are differences in the rules and the applications between the different Swedish municipalities, which has been shown in several reports. Often these reports write about companies or agricultural companies as a unified group, but there is not as much written about what the differences between the municipalities mean for the milk farmers. That is what this thesis will focus on.

Despite a limited sample of municipalities and milk companies included in the study, it is possible to see differences and similarities between the municipalities. The differences can be seen in relation to the previous studies and also between the municipalities. The material in this thesis is based primarily on interviews with milk farmers and municipal employees. To supplement and interpret the material, previous studies have been used. The previous studies demonstrates what similarities there are linked to this study but mostly it shows the differences that exist. Differences that may show tendencies that characterize milk companies in relation to other companies.

One aspect that the milk farmers talk a lot about is the importance of having a direct contact with the local authority and not via organizations, such as LRF. The municipality's attitude and approach to the milk companies are also believed to be importante to create a good relationship. To achieve a good relationship with the municipality, the companies consider it important to obtain a personal relationship.

After the interviews, it is possible to conclude that there are some things that municipalities can work on to improve for the benefit of milk companies, for example to initiate networks between companies. More advice instead of requirements in connection with supervision is also something that is desired from the milk companies.

Innehåll

Sammanfattning	3
Abstract	4
1 Inledning	1
2 Syfte, mål och frågeställning	3
3 Metod	4
3.1 Intervjuer	4
3.2 Övrigt material.....	5
3.3 Avgränsningar	6
4 Kommunens roll i relation till mjölkföretagarna	8
5 Tidigare studier	11
5.1 Regelförenkling	14
5.2 Attityder.....	15
6 Resultat	16
6.1 Falköpings kommun	16
6.2 Falkenbergs kommun.....	18
6.3 Köpings kommun	20
7 Teoretiska verktyg	22
7.1 Legitimitet	23
7.2 Gräsrotsbyråkrati	24
8 Analys	28
8.1 Att skapa en bra relation till kommunen.....	29
8.2 Reglerna och tillsynens betydelse.....	35
8.3 Hinder och möjligheter	38
9 Slutord.....	42
Referenser	45

1 Inledning

Enligt Jordbruksverkets siffror fanns det i Sverige 12 676 företag med mjölkproduktion år 2000, år 2014 var den siffran nere på 4 394 företag, ett tydligt tecken på att mycket har förändrats för de svenska mjölkbönderna de senaste åren. Just nu får mjölkföretagen mycket uppmärksamhet på grund av den mjölkkras som pågår. Den är bland annat ett resultat av det överskott på mjölk som finns just nu och är ett problem som sträcker sig utanför Sveriges gränser. Det finns många komponenter som spelar in för möjligheten för ett mjölkföretag att överleva krisen. Den här uppsatsen fokuserar på en av de komponenterna, kommunens roll och vad de kan göra för att underlätta för mjölkföretagen.

I uppsatsen är det mjölkföretagare som har den centrala rollen. Anledningen till att det är just dem jag valt att lägga fokus kring är att jag intresserar mig för mjölkkrasen och vad som kan göras på lokal nivå för att arbeta för att bevara de svenska mjölkföretagen. Efter att ha kontaktat Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, fick jag genom LRF- Mjolk reda på att skillnader i tillämpning av lagar och regler mellan kommunerna är ett problem. Genom sitt vardagliga arbete har de fått signaler från mjölkföretagare att det finns skillnader för företagen beroende på vilken kommun de är verksamma i. LRF- Mjolk var intresserade av på vilket sätt tillämpningen av lagar och regler skiljer sig åt och vad det innebär för mjölkföretagen. Denna utgångspunkt valde jag att arbeta vidare med.

Uppsatsen fokuserar också på skillnader i attityder och bemötande från kommunen. Under intervjuarbetet blev det tydligt att just skillnader i tillämpning av lagar och regler mellan kommunerna inte var den viktigaste faktorn för mjölkföretagen. Det som hade större betydelse för företagen var hur relationen fungerar med kommunen och vad kommunen har för attityd mot mjölkföretagen. På grund av det har en del av uppsatsens fokus flyttats

från att handla om skillnader i tillämpning av lagar och regler till att handla om hur relationen mellan företagen och kommunen beskrivs.

Det finns mycket skrivet om kommunens roll för företagande generellt och om livsmedelsproducenter som en enhetlig grupp. Rapporter som belyser just mjölkföretagen och deras åsikter finns det mindre om. Genom att intervjua mjölkföretagare och kommunanställda är målet att ta reda på vilka likheter och skillnader som finns mellan de olika kommunerna. Att jämföra det resultatet med tidigare rapporter och studier är även det ett mål. På så vis blir det möjligt att ge en bild av om mjölkföretagen på någon sätt utmärker sig från företagandet generellt.

2 Syfte, mål och frågeställning

Målet med uppsatsen är att förstå mer av några av de komponenter som kan vara viktiga att ta hänsyn till i fråga om mjölkföretagens framtida överlevnad i Sverige i samband med den pågående mjölkkrisen. Det finns i dagsläget flera studier kring relationen mellan företag och kommun, dock ingen studie där mjölkföretag står i centrum.

Syftet med denna uppsats är att undersöka och lyfta fram de skillnader som råder för mjölkföretag verksamma i olika kommuner. Syftet är även att visa på vilka likheter och olikheter som finns mellan mjölkföretagare och företagandet generellt.

Frågeställningarna som arbetet utgår ifrån är följande:

- Hur beskrivs relationen mellan kommun och företagare i de olika kommunerna? Vad finns det för skillnader och likheter?
- Vad finns det för möjligheter och hinder för att skapa en god relation mellan kommun och företagare?
- Vad finns det för skillnader eller likheter mellan vad mjölkföretagare anser är viktigt för att de ska uppleva att de har en bra relation till sin kommun, jämfört med vad företagare generellt anser om detta?

3 Metod

I den här delen presenteras det hur arbetet har gått till väga för att samla ihop materialet. Här finns även en reflektion kring uppsatsens avgränsningar och dess betydelse för uppsatsen.

3.1 Intervjuer

Uppsatsen utgår ifrån tre kommuner. En av kommunerna valdes ut efter förslag från LRF- Mjolk som genom sitt vardagliga arbete fått signaler från mjölkföretagare att de inte var helt nöjda med relationen till kommunen. På grund av det fanns det ett intresse från LRF: s sida att få reda på vad det kan finnas för bakomliggande faktorer till detta. Övriga kommuner valdes ut på grund av att de har många mjölkföretag. Det är intressant att undersöka om det finns några skillnader jämfört med en kommun med bara ett fåtal mjölkföretag, vilket är fallet i den kommun LRF föreslagit. En annan anledning är att det i en kommun med många mjölkföretag kan finnas särskilda arbetssätt eller strategier som berör mjölkföretag som kan vara intressant att ta del av.

Inom varje kommun var målet att intervju tre mjölkföretagare och en representant från kommunen för att på så vis få en bild över de förhållanden som råder. I en av kommunerna intervjuades en miljö- och hälsoskyddsinspektör och i en annan kommun intervjuades en landsbygdsutvecklare. I den tredje kommunen var det inte möjligt att hitta en tjänsteman att intervju. Jag gjorde upprepade försök att få kontakt med kommunen. Kommunen bad om att få läsa igenom mina intervjufrågor i förväg men inte heller efter det fanns det någon som var villig att svara på mina frågor. De två kommunanställda i de andra kommunerna fick jag kontakt med genom att först höra av mig till miljöenheten på respektive kommun. Därefter föreslog de en person som jag kunde kontakta för en intervju.

Mjölkföretagarna fick jag tag på genom att först kontakta LRF: s regionkontor, LRF Mälardalen, LRF Halland och LRF Västra Götaland. Det jag efterfrågade var mjölkföretagare som de ansåg var representativa för området, några andra kriterier angavs-inte. Då en del av de personer som föreslogs inte gick att få tag på använde jag mig även av olika sökmotorer för att hitta ytterligare företagare.

De mjölkföretagare som har intervjuats är anonyma. Det beror på det låga antal intervjuade samt att jag vill öka chanserna att de talar fritt och inte känner sig begränsade. De kommunanställda är inte anonyma vilket de har gett sitt medgivande till. Efter intervjuerna med de kommunanställda transkriberade jag intervjun och skickade över till dem. De fick då chans att klargöra eller ändra eventuella felaktigheter från intervjun. Totalt har nio mjölkföretagare och två kommunanställda intervjuats. Intervjufrågorna återfinns i Bilaga 1.

3.2 Övrigt material

Förutom intervjuer har jag även deltagit på ett möte som Näringslivets regelnämnd, NNR, ordnade. Mötet handlade om hur kommunernas tillämpning av regler, tillsyn och avgifter påverkar företagens verksamheter. Med på mötet fanns representanter från Statskontoret, Svenskt Näringsliv och Sveriges kommuner och landsting. De gav alla sin syn på vad som kan göras för att förbättra kommunernas tillämpning av regler, tillsyn och avgifter och därmed skapa ett bättre företagsklimat. Mötet gav mig en bild av hur företagandet generellt i Sverige påverkas av kommuners olika arbetssätt. Jag har även tagit del av flera olika rapporter och publikationer från Jordbruksverket, Svenskt Näringsliv, Näringslivets Regelnämnd och Lantbrukarnas Riksförbund.

3.3 Avgränsningar

Det är viktigt att klargöra att uppsatsen utgår ifrån ett begränsat material. Det går inte att skapa sig en generell bild över de olika kommunerna genom att endast intervjua tre mjölkföretagare. Det är även viktigt att påpeka att de personer jag har intervjuat på kommunerna, en miljö- och hälsoskyddsinspektör och en landsbygdsutvecklare inte går att jämföra med varandra. De har inte samma arbetsuppgifter och kan även ha olika perspektiv och utgångspunkter när det handlar om kommunens relation till företagen. De personer jag har intervjuat från kommunerna kan inte heller antas representera hela kommunens ståndpunkter, snarare kan de bidra med en viss inblick i kommunens arbete och perspektiv.

Målet med uppsatsen har inte varit att ge ett entydigt svar på vilka skillnader som finns mellan kommunerna. Snarare har målet varit att visa på att tendenser till skillnader mellan kommunerna kan förekomma. Att en av kommunerna inte har svarat på intervjufrågorna är även det viktigt att reflektera kring. Det påverkar analysen av arbetet eftersom bara mjölkföretagen har kommit till tals, vilket innebär att det inte går att skapa sig en belanserad bild över de förhållanden som finns inom kommunen.

Jag har valt att fokusera på tre kommuner, vilket jag anser stämmer bra överens med den tid och omfattning som uppsatsen har. Att intervjua tre mjölkföretagare är även det en medveten avgränsning på grund av den begränsade tid och omfång som uppsatsen utgår ifrån. Samtliga intervjuer har genomförts på telefon. Det beror på långa avstånd i kombination med begränsad tid. Att genomföra telefonintervjuer är inte alltid det bästa tillvägagångssättet. Vid intervjuer är det inte bara vad som sägs som är viktigt. Även på vilket sätt saker sägs och hur informanten ser ut när det sägs, exempelvis vilket kroppsspråk som används är viktigt. Att träffas kan även bidra till att skapa en mer personlig kontakt mellan informant och intervjuare. Det kan bidra till att den intervjuade öppnar sig mer (Teorell och Svensson 2012). Jag har under intervjuerna försökt kompensera för

detta genom att ställa följdfrågor och gräva djupare kring de frågor där jag har upplevt att det finns mer att hämta.

4 Kommunens roll i relation till mjölkföretagarna

En mjölkföretagare berörs av lagar och regler från olika håll. Det är inte helt enkelt att skapa sig en förståelse för vem som kontrollerar vad, och vad det är som kontrolleras. I följande del tar jag upp olika lagar och regler där mjölkföretagen är berörda. Det kan vara till hjälp för att förstå vilket utrymme det finns för en kommun att använda sig av olika arbetssätt och bestämma egna föreskrifter.

Sedan inträdet i EU år 1995 har villkoren för de svenska mjölkföretagarna förändrats på flera plan. De blev då tvungna att konkurrera på en mer öppen och global marknad, men under andra villkor än mjölkbönder i övriga Europa. Skillnader i regler och villkor länderna emellan har fått en stor betydelse. En konkurrenskraftsutredning gjord på uppdrag av regeringen lyfter fram flera faktorer där det förekommer skillnader. Det rör sig om kostnader för arbetskraft, skatter på produktionsmedel, djurskydds- och växtskyddslagstiftning och tillämpning av regelverk. Det är några exempel på områden där Sverige i flera fall ställer högre krav på mjölkföretagare än vad länderna i övriga Europa gör (Statens offentliga utredningar 2015).

För Sveriges mjölkföretagare finns det en rad lagar och regler att förhålla sig till. Det är dels regler från EU, som alla mjölkföretagare verksamma inom EU-länderna ska efterfölja, och även de regler som Sverige själv har tagit fram som ska tillämpas av alla Sveriges mjölkföretagare. Kommunerna har därefter möjlighet att i vissa fall bestämma föreskrifter som ska gälla inom kommunen, det kan exempelvis handla om hur gödselhanteringen ska ske eller hur många mjölkkor som är tillåtet att ha i sin produktion. Andra skillnader kan vara hur höga avgifterna är för den tillsyn som kommunen utför (Jordbruksverket 2012).

Även vad som kontrolleras kan skilja sig åt mellan kommunerna. Det beror på att kommunerna har rätt att välja att rikta sin tillsyn av miljölagstiftningen mot olika åtgärder från år till år. Kommunerna har även rätt att ställa olika specifika krav på jordbruksföretagen. Exempelvis kan en

kommun ställa krav att företagen ska anlägga en energianläggning, medan företagare i grannkommunen inte har detta krav på sig. Andra faktorer som skiljer kommunerna åt är att vissa kommuner innan tillsynen skickar ut checklistor till företagarna medan andra inte gör det (Jordbruksverket 2012).

En rapport från Jordbruksverket visar att mjölkföretagen år 2012 hade 45 olika typer av myndighetskrav att förhålla sig till. Utöver detta tillkommer det även krav från branschorganisationer. Det kan exempelvis vara mejeriföretag, slakterier och krav från handeln, där vissa av kraven är frivilliga medan andra är obligatoriska (Jordbruksverket 2012).

En kommun har inte möjlighet att påverka de lagar som stiftas, nationellt eller internationellt. Organisationen Svenskt Näringsliv påpekar dock att när det gäller företagens beslut om att växa, investera och anställa fler personer, har kommunen i stor utsträckning möjlighet att påverka. Det handlar om tillstånd och tillsyn, bemötande och en effektiv och rättvis ärendehantering. En annan viktig faktor är kommunpolitikerns och tjänstemäns attityder till företagen (Svenskt Näringsliv 2014).

Föreskrifter är den lägsta typen av författning från en kommun eller förvaltningsmyndighet och det är under den här kategorin som kommunen har möjlighet att ta fram regler som ska gälla specifikt i den egna kommunen (Nerep och Warnling- Nerep 2014).

I Miljöbalken står följande i 12 kapitlet gällande jordbruk och annan verksamhet:

Miljöhänsyn i jordbruket

7 § Med jordbruksmark avses i 8 och 9 §§ sådan åkermark och betesmark som ingår i fastighet som är taxerad som lantbruksenhet. Bestämmelserna i samma paragrafer ska dock inte tillämpas på jordbruksmark

1. som ingår i en fastighet, som har bildats för ett annat ändamål än jordbruk och som därefter inte har taxerats, eller
2. som i en detaljplan eller i områdesbestämmelser enligt plan- och

bygglagen (2010:900) är avsedd för ett annat ändamål än jordbruk. Lag (2010:902).

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter som skäligen kan behövas från miljöskyddssynpunkt i fråga om

1. begränsningar av antalet djur i ett jordbruk,
2. försiktighetsmått för gödselhanteringen, och
3. växtodlingen (Miljöbalk 1998:808).

Det är alltså i Kapitel 12 i 10 § som kommunerna har möjlighet att utforma egna föreskrifter.

De ansvariga myndigheterna för de lagstiftningsområden som berör jordbruksföretag är Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Naturvårdsverket. Det är sedan länsstyrelserna och kommunerna som utför kontroller och tillsyn hos företag för att säkerställa att lagar och regler efterföljs. Det brukar sägas att länsstyrelsen utför kontroller av verksamheter, medan kommunen utför tillsyn. Länsstyrelsens kontroller berör djurskydd, kontroll av djurmärkning, kontroll av foder och livsmedel och kontroll av ersättningar. Det kan exempelvis handla om miljöersättningar. Kommunerna ansvarar för kontroll av animaliska biprodukter. Nedgrävning av animaliska biprodukter är ett exempel på det. De ansvarar även för användning av organiska gödselmedel och jordförbättringsmedel. De utövar även tillsyn över miljö- och hälsoskydd enligt Miljöbalkens 9 kapitel. Det innebär att de utövar tillsyn över miljölagstiftningen (Jordbruksverket 2012).

5 Tidigare studier

Det finns flera studier, publikationer och rapporter som handlar om ämnet företagande och kommun. I den här delen skriver jag om tidigare studier som publicerats som är till användning för mig i mitt arbete. Genom att skriva om de tidigare studierna är förhoppningen att det ska bidra till att sätta in mitt arbete i relation till det som redan finns. Jag tar även upp lärdomar från mitt deltagande i ett möte ordnat av Näringslivets Regelnämnd.

Näringslivets Regelnämnd (NNR) anordnade ett möte där temat för dagen var *Kommunernas regeltillämpning och företagsklimatet - vad behöver företagen och vad vill SKL?* Utgångspunkten för mötet var att kommunernas tillämpning av regler, tillsyn och avgifter påverkar företagens verksamhet. Det har gjorts undersökningar där det konstaterats att förutsättningarna för företagen skiljer sig åt beroende på i vilken kommun de är verksamma i. Med på mötet fanns representanter från Sveriges kommuner och landsting (SKL), Statskontoret och Svenskt Näringsliv. De gav alla sin bild av hur kommunerna kan arbeta för att förenkla för företagare och vilka skillnader som finns mellan kommunerna.

NNR började med att konstatera att förutsättningarna varierar för företagare, beroende på vilken kommun de är verksamma i. Detta är i de flesta fall kopplat till att regeltillämpningen och servicen skiljer sig åt mellan kommunerna. NNR menar att regeltillämpningen består av tre olika delar:

- Det handlar om hur effektiv kommunen är. Det innefattar bland annat vilka typer av avgifter som kommunen tar ut och även hur lång tid handläggning av olika ärenden tar.
- Det handlar även om att det ska ställas samma krav på företagare i alla Sveriges kommuner. Det innebär att tolkningen av lagar, regler och förordningar ska vara densamma, oberoende av vilken kommun ett företag är verksamt i.
- Slutligen innefattar regeltillämpning även service och bemötande. Hur ser kommunen på sin uppgift? Handlar det om att till varje pris

se till att företagen gör rätt för sig eller ska kommunen snarare hjälpa och ge företagen råd så att de på så vis uppfyller de krav som finns?

Ett exempel på hur det kan skilja sig mellan kommunerna är att det råder olika förutsättningar för att få tillsyn inom landet. Många företagare upplever att de inte får vad de betalar för, det betalas inte heller ut någon kompensation om tillsynen inte har genomförts (möte NNR 2015).

Även Statskontoret har undersökt frågan och kommit fram till en del iakttagelser:

- Nödvändig kontroll utförs inte på grund av resursbrist. Hos små kommuner är detta ofta ett större problem. Genom mer samverkan mellan kommuner kan detta problem minska.
- Kontrollavgifternas storlek varierar för mycket. Variationen i timtaxa kan ligga på 600 kr/h till 1200kr/h. Detta drabbar företag som är belägna i ”fel” kommun som har en hög timtaxa. Små kommuner har generellt en lägre timtaxa.
- Avgiftsfinansieringen brister i legitimitet och begriplighet. Det brister i tydligheten. Fokus på timmar skapar missförstånd och missnöje. Förhandsbetalning brister i legitimitet hos företagarna.

Statskontoret menar att huvudproblemet är att tillräckliga resurser inte avsätts samt att nödvändiga kontroller inte utförs. En möjlig lösning är mer samverkan mellan kommuner.

Statskontorets förslag på hur trenden kan vändas är:

- Förenklad riskklassningsmodell, avgift för besök och inte för antal timmar
- Gör det möjligt med efterhandsbetalning av kontrollavgifter
- Ge Länsstyrelsen i uppdrag att få kommunerna att samverka mer kring frågan
- Livsmedelsverket ska agera mer aktivt mot kommuner som inte sköter sig (möte NNR 2015).

SKL har tagit fram en rapport där företag som haft kontakt med sin kommun har fått svara på frågor. Enligt rapporten är lantbrukare den kategori företagare som är minst nöjda med kommunen. Kommunen har en rad olika roller, exempelvis som myndighet, servicegivare och markägare. Kommunens uppgifter innefattar bland annat miljö- och hälsoskydd. Rapporten konstaterar att det är de befolkningsmässigt mindre kommunerna, främst lands- och glesbygdskommuner, som ligger bäst till i rankingen. Det förklaras med att det på mindre orter ofta skapas en mer personlig relation mellan företagare och handläggare. Företagarna har koll på vem personen är som handlägger deras ärenden och det är lätt för företagen att komma i kontakt med personen. En annan förklaring är att det råder en mindre konkurrens gällande lokalisering av olika verksamheter. Det bidrar till att risken för konflikter mellan olika parter minskar.

När företagen tillfrågades vilka serviceområden som de anser är viktigast var det effektivitet, bemötande och rättsäkerhet som hamnade i topp. Två andra faktorer som rapporten undersöker är om företagen anser att de avgifter som kommunen tar ut är rimliga samt i vilken utsträckning företagen upplever att de känner sig väl informerade om vilka tjänster som ingår i avgiften. Enligt rapporten anser 30 procent av företagen att avgifterna är för höga (Sveriges kommuner och landsting [SKL] 2015).

5.1 Regelförenkling

Svenskt Näringsliv menar att företagsklimatet på lokal och regional nivå har en stor betydelse för befintliga företags möjlighet att växa och det finns en rad faktorer som påverkar företagsklimatet. En del av dessa faktorer kan kommunen påverka och andra bestäms på högre nivå (Svenskt Näringsliv 2014).

Svenskt Näringsliv menar att ett företag ofta har kontakt med sin kommun i och med tillstånds- och tillsynsärenden. Hur kommunen tillämpar regler menar Svenskt Näringsliv har en stor betydelse för företagen och deras verksamheter. Ett exempel på det är en ansökan som drar ut på tiden, vilket kan betyda att företaget inte kan möta den efterfrågan som finns. Svenskt Näringsliv menar att reglerna som berör tillstånds- och tillsynsområdet har blivit mer omfattande och mer komplext. En del företag, så som mjölkföretag, behöver tillstånd enligt miljöbalken för att få starta eller ändra sin verksamhet. Här kan företagen behöva hjälp med att förstå vad som är tillståndspliktigt och vad en ansökan ska innehålla (Svenskt Näringsliv 2014).

Kommunerna utövar tillsyn för att säkerställa att miljöbalkens regler efterföljs, så kallad miljötillsyn. Svenskt Näringsliv påpekar dock att tillsynen även är till för att förebygga problem genom rådgivning och information. De menar att företagen i många fall efterfrågar mer tillsyn, inte mindre, de vill dock att större vikt läggs vid det förebyggande arbetet. För att det ska vara möjligt behövs en diskussion med kunniga kommuner och tjänstemän (Svenskt Näringsliv 2014).

SKL skriver att vissa kommuner arbetar aktivt med att handläggare inom exempelvis miljötillsynen, i ett tidigt stadium är ute i fält och besöker de företag som berörs av reglerna. Under besöket är den huvudsakliga tanken att företagen ska få råd och tips kring hur de kan förbättra sina verksamheter för att nå de krav som finns (Sveriges kommuner och landsting 2015).

5.2 Attityder

Att gå från ett förvaltningsperspektiv till ett kundorienterat perspektiv kan vara en bra väg att gå enligt Tillväxtverket (2011). Det innebär att det är viktigt för en kommun att komma ihåg vem de är till för och inte fastna i gamla tankesätt och rutiner, eftersom kommunerna har monopol på många frågor och företagen inte kan vända sig till någon annan om de inte är nöjda med kommunen.

Tillväxtverket skriver att företagare anser att den kommunala myndighetsutövningen visat oförmåga att förstå deras behov och perspektiv. En viktig aspekt som poängteras är att företagen måste ha rimliga förväntningar och förstå att kommunens handlingsutrymme bestäms av lagstiftning och demokratiska processer. En faktor som lyfts fram som betydelsefull för att ha en kontinuerlig dialog mellan kommun och företagare är öka förståelsen för varandras utgångspunkter. Kommunens handläggare är ofta de som kommer i kontakt med företagen och deras kompetens ses som avgörande för att företagen ska uppleva att de har en bra kontakt med kommunen. Handläggarna har ett omfattande regelverk att förhålla sig till, varav flera de inte kan påverka. Vad de kan påverka är dock tillämpningen av lagarna och reglerna och göra skillnad för hur de uppfattas (Tillväxtverket 2011).

Enligt Tillväxtverket talar företagare ibland om att det kan finnas en negativ attityd till dem hos kommunen, som de menar påverkar myndighetsutövningen. Tillväxtverket poängterar att det är viktigt att hela kommunen genomsyras av en positiv attityd till företagen. Företag möter kommunen i flera olika roller, exempelvis som myndighet, uppdragsgivare eller markägare. Attitydarbetet handlar i stor utsträckning om bemötandet av företag och handläggarnas inställning och förståelse för företagens vardag (Tillväxtverket 2011).

6 Resultat

I följande kapitel presenteras resultatet av de genomförda intervjuerna. Kapitlet är uppdelat efter de tre kommuner som har undersökts.

6.1 Falköpings kommun

I september månad år 2015 fanns det i Falköping 107 mjölkföretag enligt LRF - Mjölks siffror. I Falköping beskriver landsbygdsutvecklaren som jag intervjuat mjölkföretagen som en naturlig del av näringslivet. Han poängterar att allt företagande är viktigt och ska vårdas ömt och det gäller inte bara mjölkföretagen. I Falköping finns det många mjölkrelaterade företag som på olika vis är knutna till mjölk- och mjölkföretagen blir då naturligt någonting som prioriteras högt. Bland annat finns det ett lokalt mejeri, Falköpings mejeri och det finns även ett ostföretag. Det lokala mejeriets viktiga roll för kommunens mjölkföretag kommer att diskuteras vidare under analyskapitlet.

Falköpings kommun beskrivs av landsbygdsutvecklaren som en jordbrukskommun. Även ur den aspekten spelar mjölkföretagen en viktig roll i att hålla landsbygden levande.

Det framgår på flera olika vis att kommunen anser att det är viktigt att ha en god relation med sina mjölkföretagare. De företagare jag har intervjuat beskriver att de upplever att kommunen är måna om dem. Ett exempel på hur det kommer till uttryck är att de upplever att kommunen har en god inställning och attityd till mjölkföretagen. En företagare berättar att representanter från kommunen har åkt runt i Falköping och besökt olika mjölkföretagare. Detta för att skapa sig en bild av hur mjölkföretagens situation ser ut i dagsläget. Det framgår tydligt under intervjuerna att det är någonting som företagen har satt ett stort värde på, vilket jag kommer att återkomma till under analyskapitlet.

Gårdsbesöken är en faktor som informanterna lägger stor vikt vid. Dock efterfrågar de en mer varaktig plats där företagare och kommun kan mötas. En företagare menar att det saknas en plattform för jordbruksföretagarna att möta kommunen där de kan tala om hinder och utmaningar som båda parter upplever. Förhoppningen är att gemensamt kunna komma fram till lösningar. Samtliga företagare inom kommunen beskriver dialogen med kommunen som bra. Enligt företagarna sker dialogen främst genom LRF. Informanterna påpekar att det fungerar bra men, som nämnts innan, är det just den personliga kontakten som de saknar. En mötesplats där företag inom jordbruket och kommunen kan mötas, utan någon mellanhand. En tanke som förs fram med en sådan plattform är att kommunen skulle kunna hjälpa företagen med att nätverka mer med varandra.

Flera av mjölkföretagarna lyfter en önskan om att kommunen tydligare ska arbeta för att få med dem i nätverkandet mellan andra företagare. En informant menar att det finns en risk att många lever kvar i föreställningen att mjölkföretag endast är ett familjeföretag. Dagens mjölkföretagare är mer som en entreprenör. Att få en naturlig plats i näringslivet i kommunen är viktigt, dels för att andra ska få en ökad förståelse för vad det innebär med mjölkföretag, dels för att de ska kunna vara en del av kommunen och samarbeta och utvecklas.

En annan del som företagarna anser kan förbättras handlar om den tillsyn som kommunen ansvarar över. Det är två olika saker som lyfts fram. En företagare anser att det är för höga avgifter för den tillsyn som utförs. En annan sak som de kommenterar är att den tillsyn som de betalat för varje år, inte alltid utförs. Slutligen önskar företagarna mer samordning mellan olika myndigheter. En företagare beskriver det som att det i dagsläget blir mycket kaka på kaka, det är alltså inte reglerna i sig som är problematiska. Det är det administrativa arbetet som är för komplicerat och tar för mycket tid.

6.2 Falkenbergs kommun

I september månad år 2015 fanns här 63 mjölkföretag enligt LRF - Mjölks siffror. Miljö- och hälsoskyddsinspektören som jag har intervjuat i Falkenbergs kommun beskriver att de arbetar aktivt med att förena lantbrukarnas verksamheter med det miljöarbete som sker inom kommunen. Inom kommunen finns det en del problem med vattendrag. Miljöarbetet är då en viktig del. Fosforläckage är ett exempel på hur jordbruket har en negativ inverkan på vatten. Just miljöfrågan är någonting som genomsyrar mitt samtal med miljöinspektören. Jag uppfattar det som att det är en balansgång mellan att arbeta för att förhindra övergödning av vattendrag samtidigt som mjölkföretagen har en viktig del i att vårda naturen. Att just förena lantbruket med kommunens miljöarbete är någonting som miljöinspektören berättar att kommunen lägger ner mycket arbete på. De anser sig ha lyckats väl med den balansgången.

Samarbeten mellan företag är en faktor som under intervjun med miljöinspektören lyfts fram som en viktig del att arbeta gentemot. I Falkenbergs kommun arbetar de aktivt med just detta. Ett exempel är ett samarbete mellan mjölkföretagare verksamma på slättbygden och företagare verksamma i skogsbygden. Företagare verksamma på slättbygden flyttar sina djur till skogsbygden så att markerna hålls öppna även där. Det är en viktig del i kommunens miljöarbete där mjölkföretagen spelar en viktig roll. Kommunen arbetar för att detta samarbete ska kvarstå och tipsar företagarna om potentiella samarbetspartners.

Mjölkföretagarna som jag intervjuat beskriver att de sällan har kontakt med kommunen. De menar att när de har kontakt med kommunen är det främst i samband med saker som rör deras företagande kopplat till miljötillsynen. När jag bad företagarna beskriva hur de upplever den dialogen använde de sig av ord som att kommunen är smidiga och lätta att ha att göra med. En företagare beskriver kommunen som neutral. Han upplever att kommunen varken är positiva eller negativa till hans företag.

En önskan från flera av de intervjuade är mer förståelse från kommunens sida för deras företag och verksamhet. En företagare efterfrågar mer rådgivning från kommunen kring hur de kan arbeta med att bli mer miljövänliga. En annan företagare upplever inte att kommunen har en komplett bild kring var de flesta mjölkföretag levererar sin mjölk. Vad detta har fått för konsekvenser för mjölkföretagen enligt informanten återkommer jag till under analyskapitlet.

När jag ber miljöinspektören på kommunen berätta om hur de upplever att dialogen med mjölkföretagen fungerar beskriver hon den som bra. Ett viktigt mål för kommunen är att försöka få företagen att gå steget längre ur miljösynpunkt. Hon anser att kommunen har lyckats väl med att förmedla det till företagen och att flera företagare redan gör mer än vad som krävs av dem.

Den gemensamma bild jag får från intervjuerna är att företagarna till största del känner sig positivt inställda till sin kommun. Det finns dock en sak som företagen efterfrågar från kommunen och det är mer förståelse från kommunens sida kring vad deras företag bidrar med till landsbygden. En företagare påpekar att de är så mycket mer än just bara mjölkföretag. De gör mycket för platsen som inte alltid syns eller uppmärksammas. Exempel på det är att företagen spelar en viktig roll i att hålla landsbygden levande. Dels att de finns belägna på platsen. Deras verksamheter erbjuder arbetstillfällen och deras barn bidrar till att den lokala skolan inte läggs ner.

Jordbruksföretagen underhåller vägarna, exempelvis genom att ploga dem under vintern. Genom att de finns på landsbygden bidrar de även till att sociala nätverk, som är så viktiga för oss människor, finns även här. Det i sin tur bidrar till att fler väljer att bo kvar på landsbygden. Företagaren efterfrågar en vilja från kommunens sida att ta reda på vad företagen gör, utöver det som är uppenbart. Företagaren vill att kommunen ska visa intresse och nyfikenhet och ta kontakt med företagen, istället för att företagen ska ta kontakt med kommunen för att berätta vad de gör och allt de bidrar med till kommunen.

6.3 Köpings kommun

I september månad år 2015 fanns här 11 mjölkföretag enligt LRF - Mjölks siffror. I Köpings kommun är det som nämnts innan, endast mjölkföretagare som har intervjuats. På grund av det är materialet inte lika omfattande som i de två andra kommunerna.

Företagen anser att de bidrar med öppna landskap, biologisk mångfald och arbetstillfällen till kommunen. På frågan vad företagarna upplever att kommunen skulle kunna göra för att underlätta för dem är det tillsynen som står i fokus. En av företagarna upplever att kommunen i sin tillsyn är något trångsynta och önskar mer förståelse från kommunens sida kring verksamheten. Andra ord som kommer fram från andra företagare är att kommunen är allt för byråkratisk i sin tillsyn. Precis som i Falkenbergs kommun efterfrågar även här företagen mer rådgivning från kommunen. Företagen menar att kommunen har hårda regler kopplat till vattenfrågor. De anser att det är svårt för dem att ha koll på alla regler och förstå hur de ska efterfölja dem på rätt sätt. Här vill de ha hjälp av kommunen.

Det är tydligt att det är i framförallt miljö- och vattenfrågor som mjölkföretagarna känner sig maktlösa. De återkommer till det vid flera tillfällen under intervjuerna. En företagare berättar att kommunen tog in en konsult för att ta fram riktlinjer kring vilka regler som ska gälla kring vattenfrågan. Det anser företagaren blev helt fel. Huruvida det stämmer eller inte finns det inget svar på eftersom kommunen valt att inte ställa upp på en intervju. Om det skulle visa sig vara en felaktig bild ger det ändå en signal om att kommunen eventuellt har brister i sin kommunikation till företagen.

En företagare har en önskan om att kommunen skulle kunna vara mer flexibel och se till olika företag och olika storlek på företagen. Han ger som exempel att han förstår att stora företag behöver ha allting på papper men ställer sig frågande till om detsamma behöver gälla för ett företag med endast två anställda. Han efterfrågar en kommun som är mer flexibel.

När jag frågar om vilken typ av dialog mjölkföretagarna har med sin kommun menar företagarna att det i dagsläget inte finns någon form av dialog utöver när de har kontakt med kommunen under tillsyn. En företagare påpekar att lantbruket i stort arbetar på att få till en dialog med kommunen. Lantbrukaren upplever att kommunen är positivt inställd till det och ”inte helt på tvären” som han uttrycker sig.

7 Teoretiska verktyg

I det här avsnittet presenteras de verktyg jag har valt att använda mig av för att kunna tolka mitt intervjumaterial. Jag har använt mig av begreppet *legitimitet* så som det förklaras enligt Rothstein (2010). Det ger en bra ingång till att förstå myndigheters ställning i relation till företagarna. I exempelvis miljötillsynen är kommunen den enda som företagarna kan vända sig till. Teorin hjälper till att förklara vad det kan innebära om relationen mellan kommun och företagare inte är bra.

Begreppet *gräsrotsbyråkrati* används för att förstå några av de faktorer som relationen mellan en kommun och mjölkföretagare bygger på.

7.1 Legitimitet

Bo Rothstein, professor i statsvetenskap (2010) förklarar problemet med den offentliga förvaltningens legitimitet genom att jämföra med den fria marknadens sätt att fungera. På den fria marknaden rättfärdigas beslut med att de anses vara fattade av individerna själva, efter individens eget val och på individens eget ansvar. På en ideal marknad är i teorin ingen tvingad att köpa och ingen är tvingad att sälja, allt bygger på individens valfrihet. En annan aspekt på den fria marknaden, enligt teorin, är att alla aktörer har samma status, ingen är överordnad någon annan. Förklaringen till att det politiska systemets legitimitet brister är att den offentliga förvaltningen ofta arbetar i tvångs- eller monopolsituation. Ett exempel på det är skatter och avgifter av olika slag som den offentliga förvaltningen kan avkräva och medborgarna erhåller service vars innehåll är beslutat av centrala instanser. Slutsatsen är att de politiska besluten måste rättfärdigas på ett annat sätt än vad som gäller för exemplet med den fria marknaden (Rothstein 2010).

I Rothsteins exempel ovan är det medborgarna som står i centrum. Företagare står dock inför samma dilemma. Om de inte är nöjda med kommunens service eller miljötillsyn finns det ingen annan att gå till. Rothstein beskriver ett antal egenskaper som förstärker tilliten till offentliga förvaltningar från samhället. Det konstateras att medborgare frekvent kommer i kontakt med den offentliga förvaltningen och dess tjänstemän. Inräknat medborgare i form av företagare. Människor bryr sig inte endast om slutresultatet av deras interaktion med tjänstemän, själva processen som ledde fram till resultatet är minst lika viktig. Det handlar om att den ska uppfattas som rättvis genom att individen har behandlats med respekt och värdighet i sina möten med den offentliga förvaltningen och om personen i fråga fick möjlighet att föra fram sin egen syn på det aktuella ämnet eller inte (Rothstein 2010).

7.2 Gräsrotsbyråkrati

För att analysera relationen mellan mjölkföretagen och kommunerna har jag även valt att använda mig av begreppet byråkrati. Roine Johansson, professor i sociologi, (2007) skriver att begreppet byråkrati står för något typiskt och välbekant i ett modernt samhälle och betecknar någonting som vi alla har stött på. Johansson använder sig av begreppet gräsrotsbyråkrati som en del av begreppet byråkrati. Gräsrotsbyråkrati är det begrepp som kommer att användas i uppsatsen.

En gräsrotsbyråkrat förklaras vara en tjänsteman som arbetar på en organisation, exempelvis en kommun. Gräsrotsbyråkraterns viktigaste och mest utmärkande kännetecken beskrivs vara arbetet med, och relationen till klienterna. Klienterna förklaras vara de personer som kommer i kontakt med organisationen i något ärende (Johansson 2007). I den här uppsatsen innebär det att mjölkföretagen är klienterna, organisationen är kommunen och gräsrotsbyråkratern är de tjänstemän som kommer i kontakt med mjölkföretagarna när exempelvis ett ärende ska handläggas.

För att förstå förhållandet mellan byråkraten och klienten är det viktigt att förstå hur organisationen är uppbyggd. Johansson skriver att i relationen mellan en gräsrotsbyråkrat och en klient är byråkraterns första uppgift att omvandla personen till en klient. Det anses viktigt på grund av att ingen organisation har förmåga att ta hand om en "hel" människa. Personen i fråga måste omvandlas och skalas ner till en form som passar organisationen. Konkret innebär det enligt Johansson att individen förenklas till en form som organisationen kan hantera genom att man endast fäster avseende vid sådana karaktäristiska drag som faller inom ramarna för organisationens specialisering. Vidare placeras sedan den blivande klienten i någon lämplig administrativ kategori som organisationen i förväg har definierat. Det är först i det här stadiet som organisationen kan ta sig an klientens ärende.

Johansson utvecklar resonemanget ytterligare genom att förklara hur detta påverkar relationen mellan de olika parterna. En gräsrotsbyråkrat och klient har ingen möjlighet att själva bestämma relationens innehåll. Det förklaras bero på att byråkratsens uppgift är att, till att börja med, konstruera en klient av personen i fråga och sedan hantera dess ärende. I de båda stegen kräver organisationen ett reglerat beteende från tjänstemännens sida.

Tjänstemännens uppfattning av klienten styrs till stor del av organisationens tillhandahållna administrativa kategorier. Anledningen till att organisationer inte kan ha en personlig relation med sina klienter förklarar Johansson med att individer är för komplexa för en organisation att hantera. En individ är oförutsägbar och full av personliga egenskaper och egenheter. Det gör individer omöjliga att hantera för en byråkratisk organisation. Byråkratiska organisationer bygger sin verksamhet på att ett visst antal ärenden ska handläggas på en viss tid och då finns det ett behov av att på ett så effektivt sätt som möjligt kontrollera dem som är föremål för ärendet (Johansson 2007).

Johansson påpekar att maktförhållandet mellan de två parterna är ojämnt och kännetecknas främst av ett makt- och beroendeförhållande där gräsrotsbyråkraten är den som har ett överläge. Den största anledningen till tjänstemannens övertag är att han förfogar över organisatoriska resurser att belöna eller bestraffa klienten. En annan aspekt som bidrar till tjänstemannens övertag är att relationen till klienten i viss mån är rutinartad där varje enskild klient är en i mängden bland flera andra klienter. Ur klientens perspektiv är relationen till tjänstemannen i många fall en unik kontakt. Det menar Johansson betyder att utfallet av relationen rimligtvis är viktigare för klienten än för tjänstemannen (ibid).

En annan aspekt som förstärker övertaget är att klienten i många fall inte har samma kunskapsmässiga förutsättningar som tjänstemannen har. Exempel på där tjänstemannen i många fall besitter mer kunskap än klienten är vilka lagar och regler som gäller, vilka rättigheter och skyldigheter som klienten har i förhållande till organisationen och hur organisationen ser ut och fungerar. Utöver det är klienten dessutom i allmänhet isolerad från andra

klienter som befinner sig i samma situation. Det innebär att det är svårt för klienterna att sluta sig samman för att kunna diskutera erfarenheter och ställa gemensamma krav mot organisationen (ibid).

Johansson menar att det inte finns mycket som en klient kan göra för att försöka jämna ut den ojämna relationen. Det klienten kan göra är att försöka få träffa samma tjänsteman vid eventuella återbesök för att försöka bygga upp en mer personlig relation. På så vis skapas det en större vilja från tjänstemannen att hjälpa klienten (ibid).

Relationen mellan en tjänsteman och klient bestäms till stor del av den organisation som tjänstemannen arbetar inom. Johansson beskriver att den kommunanställda i sitt arbete kan hamna i en konflikt. Klienten ser situationen ur sin synvinkel och efterfrågar den service som han anser att de specifika omständigheter som berör hans ärende kräver. Samtidigt förutsätter organisationen att klienten inte ska behandlas som en individ med speciella omständigheter. På grund av att det är organisationen som är högre i hierarkin är det klienten som måste anpassa sig till organisationen. Ur gräsrotsbyråkratens synpunkt beskrivs strikt tillämpning av regler som både en begränsning och ett skydd. Med den begränsade effekten menar Johansson att det innebär att det är i princip omöjligt att situationsanpassa tillämpningen och att göra undantag i enskilda fall. Det innebär ett skydd för byråkraten eftersom han kan ta skydd bakom reglerna. I det skeendet blir tjänstemannen oåtkomlig för moraliska ställningstaganden och kan på så vis lämna medmänskliga hänsynstaganden åt sidan och är varken moralisk eller omoralisk, han handlägger helt enkelt (ibid).

Johansson menar att ett sätt att minska distansen mellan tjänsteman och klient är att besöka klienten på dess hemmaplan. Detta istället för att klienten ska besöka tjänstemannens arbetsplats eller höras över exempelvis telefon eller mejl. På så vis beskrivs tjänstemannen bli en del av klientens vardagsverklighet. Johansson menar att på detta sätt få en personligare kontakt med myndighetsrepresentanter är någonting som uppskattas av allmänheten. Johansson påpekar att det dock har ett visst pris i form av att

möten av den här typen tar mer tid och alltså är mindre effektiva (Johansson 2007).

8 Analys

I denna del av arbetet följer en analys av det material som framkommit under intervjuerna. Kapitlet är uppdelat i tre delar. Den första delen handlar om olika sätt att gå till väga på för att skapa en bra relation mellan företagare och kommun och exempel på lyckade tillvägagångssätt beskrivs. Kapitlet tar även upp hur mjölkföretagarna i de olika kommunerna beskriver relationen till sin kommun och hur det skiljer sig åt mellan de olika kommunerna.

Del två av analysen fokuserar på reglerna och tillsynens betydelse. Är det reglerna i sig som företagen anser är besvärliga eller finns det andra faktorer kopplade till reglerna som de har tankar kring? Hur kan en kommun arbeta för att vända föreställningen om lagar och regler som en börda till att se det som en möjlighet? I det här kapitlet diskuteras även vad det finns för faktorer som särskiljer eller stämmer överens mellan studiet av mjölkföretagare i den här uppsatsen, jämfört med tidigare rapporter.

Slutligen diskuteras vilka hinder och möjligheter som finns för kommunerna att förbättra villkoren för mjölkföretagen, och för att skapa en bra relation mellan företagarna och kommunen. Vilka goda exempel har framkommit under intervjuerna som andra kommuner kan ta fasta på? Finns det några faktorer som förekommer mer än andra där det finns potential för kommunerna att förbättra sitt arbete?

8.1 Att skapa en bra relation till kommunen

Enligt en rapport som SKL tagit fram är lantbrukare den kategori företagare som är minst nöjda med myndigheterna i sin kommun. SKL framhåller två orsaker som påverkar resultatet om huruvida företagen är nöjda med sin kommun eller inte. Den första orsaken är om företagen anser om avgifter för olika tjänster är rimlig. Den andra orsaken är om företagaren känner sig väl informerade om vad som ingår i tjänsten. De företag som känner sig nöjda ger kommunen ett bra betyg, de som inte känner sig nöjda ger kommunen ett lågt betyg (SKL 2015). Enligt SKL: s rapport hänger lantbrukarnas missnöje med kommunen till stor del ihop med avgifternas storlek och otydlighet kring vad som ingår i avgiften.

Eftersom jag har avgränsat min uppsats till att endast innefatta ett fåtal mjölkföretag är det inte möjligt att dra några bestämda slutsatser kring om de resultat som SKL kommit fram till stämmer överens med vad just mjölkföretagen anser. Det är dock intressant att jämföra resultaten för att se om det finns några tendenser till likheter eller skillnader mellan undersökningarna.

Den främsta anledningen till missnöje bland de mjölkföretagare jag intervjuat var att de inte var nöjda med relationen till kommunen. Att känna att de har en personlig kontakt med sin kommun var någonting som samtliga av de företagare jag intervjuade lade stor vikt vid. Både de företagare som upplever att de i dagsläget har en personlig kontakt till kommunen, och de som upplever att de inte har det, påpekade att det var en viktig del för dem. Det är en faktor som skiljer sig från SKL: s rapport. För höga avgifter är det endast en företagare som har kommenterat. Inte heller i det fallet var det den viktigaste biten. Gemensamt för alla kommuner är att företagarna beskriver att kontakten i dagsläget främst sker genom organisationer så som LRF.

SKL: s rapport säger att mindre kommuner befolkningsmässigt ligger bättre till i rankingen när företagen har fått betygsätta sina kommuner. En av förklaringarna till det är den personliga kontakt som ofta skapas mellan företagare och kommunanställda i mindre kommuner. Att företagen vet vem de ska kontakta på kommunen och att det ofta är samma person företagarna har kontakt med är enligt rapporten av stor betydelse för företagen (SKL 2015).

” Det är viktigt att man som lantbrukare skapar sig en personlig kontakt med kommunen för att de ska förstå oss mjölkbönder. Det går inte om kontakten bara sker genom LRF” -Mjölkföretagare Falköpings kommun

Genom att ett företag kontinuerligt har kontakt med samma person på kommunen skapas det en möjlighet för den kommunanställda att lära känna företagaren och företaget. Efter intervjuerna med mjölkföretagarna tolkar jag det som att det är just det här som de efterfrågar. En faktor som är viktigt att ta i beaktande är att det kan vara en fin balansgång för en kommunanställd mellan att vara professionell och personlig. Att som kommunanställd arbeta för att företagen ska känna en personlig relation till den kommunanställda och kommunen, samtidigt som den kommunanställda måste beakta sin professionella roll är helt enkelt. Ett annat hinder för att skapa en personlig kontakt kan även hänga samman med en tjänstemans målsättning att konstruera en klient av personen i fråga som beskrivs av Johansson (2007). Enligt teorin är det inte möjligt för en kommunanställd tjänsteman att skapa sig en personlig kontakt med företagaren vilket hänger samman med att individer är för komplexa för en organisation att hantera (Johansson 2007). Enligt teorin finns det helt enkelt inte utrymme för en organisation att skapa sig den personliga kontakt, och lära känna mjölkföretagarna och deras företag, i den grad som efterfrågas av de intervjuade.

En annan faktor som företagarna tar upp som viktiga för dem är vilken attityd och inställning kommunen har till deras företagande. Här finns det en tydlig skillnad mellan kommunerna. Det är framförallt i två av kommunerna som skillnaderna blir tydliga.

”Jag tycker att det känns som att kommunen är måna om oss. De har en god inställning till oss mjölkföretagare” - Mjölkföretagare Falköpings kommun

En annan företagare beskriver attityden från kommunen på följande vis:

”Det är tråkigt att de ser oss som en miljöfarlig verksamhet. De har väldigt höga krav och det går nästan inte att odla någonting alls”
-Mjölkföretagare Köpings kommun

Tillväxtverket menar att det är viktigt att hela kommunen har en positiv attityd till företagen. Det handlar främst om kommunens bemötande av företagen och förståelse från kommunens sida kring de utmaningar som företagen står inför. Rapporten tar även upp företagarnas bild om att kommunen visar oförmåga att sätta sig in i företagets värld (Tillväxtverket 2011). Kanske är det just förmågan att sätta sig in i företagets verklighet som skiljer kommunerna åt. Eftersom ingen tjänsteman på Köpings kommun har kunnat intervjuas går det inte att ge ett klart svar på den frågan. Landsbygdsutvecklaren i Falköpings kommun berättar följande:

”Vi ser mjölkföretagare som en tillgång för kommunen. Falköping är en jordbrukskommun och mjölkbönderna är viktiga för kommunen [...] allt företagande är viktigt och ska vårdas ömt. Det finns dock många mjölkrelaterade företag inom kommunen så det är någonting som prioriteras högt” -Landsbygdsutvecklare Falköpings kommun

Efter intervjuerna med Falköpings företagare är det tydligt att kommunen har lyckats förmedla till företagarna att de värdesätter att de finns på platsen.

Jag har hittat en del punkter som Falköpings kommun arbetar med som de andra två kommunerna i dagsläget inte verkar göra. Den näringslivsgala som årligen anordnas inom kommunen, där även lantbrukare finns representerade är en sak. Genom att just lantbruket finns representerat ger det en signal om att även mjölkföretag räknas in som en viktig del för kommunens näringsliv. En annan sak som värderas högt bland företagen är de gårdsbesök som kommunen gör. Olika representanter från kommunen åker runt bland lantbrukare, däribland mjölkföretag. Syftet är inte att utföra någon form av tillsyn. Tanken med besöken är att kommunen vill skaffa sig en bild av mjölkföretagarnas situation i dagsläget. Även de företagare som jag intervjuat som inte har fått ett personligt besök av kommunen berättar att det sänder en viktig signal från kommunens sida, att kommunen tar sig tid att besöka företagen och lära känna dem och deras företag. Att kommunen uppmärksammar dem och visar intresse för att ta reda på vad företagen bidrar med till kommunen är någonting som värdesätts högt bland företagen.

Det som skiljer kommunerna åt kan även vara kopplat till kommunens val av arbetssätt att se sitt uppdrag ur ett förvaltningsperspektiv eller ur ett kundperspektiv, så som det beskrivs av Tillväxtverket (2011). Analysen visar på att det råder en hel del skillnader mellan främst Köpings kommun och Falköpings kommun. En förklaring till det kan vara att Falköpings kommun valt att arbeta ur ett kundorienterat perspektiv där fokus handlar om att inte hamna i gamla tankesätt och arbeta för och tillsammans med jordbruksföretagen, och inte emot företagen, vilket Tillväxtverket menar kan vara en risk om en kommun fastnar i tanken om att endast arbeta ur ett förvaltningsperspektiv (Tillväxtverket 2011).

En annan intressant aspekt att ta upp är den skillnad i maktförhållande mellan kommunen och mjölkföretagen enligt Johanssons (2007) beskrivning av maktförhållandet mellan en organisation och dess klienter. Förhållandet mellan en organisation och en klient kännetecknas främst av ett makt- och beroendeförhållande där organisationen och tjänstemannen har ett överläge. Överläget består främst i att organisationen och tjänstemannen

förfogar över organisatoriska resurser att belöna eller bestraffa klienten (Johansson 2007). Analysen visar på att företagaren i Köping känner sig maktlös och bestraffad i och med att deras möjligheter att odla är begränsade. Det till följd av att organisationen har ett maktövertag och har bestämt vilka regler som ska gälla inom kommunen. I Falköpings kommun har istället mjölkföretagen belönats då kommunen ser dem som en tillgång och någonting som är värt att satsa på.

För att skapa en god relation mellan kommun och företag är det inte bara viktigt att kommunen ökar sin förståelse för företagen. Företagen måste även ha en förståelse för kommunen och dess roll. Genom att återknyta till avsnittet om *Kommunens roll i relation till mjölkföretagare* går det att utläsa att kommunens handlingsutrymme är begränsat. I figuren kan vi se att en kommun har grundlagar, lagar och förordningar att förhålla sig till som väger högre än de föreskrifter kommunen själv kan bestämma. Det är många aspekter som bör vägas in för att en bra relation mellan kommun och företag ska uppstå. En av de sakerna är att det måste till en förståelse från företagets sida, att kommunens handlingsutrymme är begränsat.

Falköpings kommun har arbetat med att skapa just denna ömsesidiga förståelse mellan företagen och kommunen

” Kommunen har förbättrat de flesta delarna av myndighetsutövningen. Miljösamverkan Östra Skaraborg är ett exempel på det. Genom den har det skapats bättre förståelse bland bönderna generellt kring det regelverk som finns kopplat till företagen ” -Landsbygdsutvecklare Falköpings kommun

Det blir tydligt att kommunen har lyckats med detta projekt när jag intervjuar företagarna då de lyfter fram projektet som någonting positivt. En av företagarna berättar att genom projektet har det blivit tydligare att förstå, och även lättare att följa regelverket. Det har även bidragit till att hon upplever att relationen med kommunen blivit bättre då det finns en ökad förståelse mellan dem. Det påpekas även i Tillväxtverkets rapport att företagen måste ha rimliga förväntningar på kommunen. En kontinuerlig

dialog anses vara betydelsefull för att uppnå detta. Det som lyfts fram är handläggarens kompetens eftersom det ofta är de som kommer i kontakt med företagen. De kan inte påverka de lagar som finns men vad de kan påverka är tillämpningen av lagarna och hur de uppfattas (Tillväxtverket 2011).

8.2 Reglerna och tillsynens betydelse

Flera av de rapporter som jag tagit del av (se exempelvis Svenskt Näringsliv 2014) visar på att det faktum att det råder olika tillämpning av regler och föreskrifter i olika kommuner är någonting som företagare anser är ett problem. Detta framkom även under mötet med Näringslivets Regelnämnd. En annan sak som ofta lyfts fram är att avgifterna är för höga, och att de varierar för mycket mellan kommunerna (Svenskt Näringsliv 2014). De här faktorerna är någonting som skiljer sig mot min studie.

Ingen av de företagare jag har intervjuat fokuserar på skillnader i tillämpning av regler och föreskrifter mellan kommunerna, de talar istället om de problem de upplever i sin egen kommun. Det kan givetvis bero på det val av intervjufrågor som har ställts till mjölkföretagarna. Det kan även vara ett tecken på att mjölkföretagen upplever andra faktorer som viktigare. En aspekt som flera av de intervjuade lyfter fram som ett problem är att de inte är nöjda med är tillämpningen av reglerna i den egna kommunen. De ser det som ett problem att kommunen, enligt dem, kräver att de ska följa lagar och regler slaviskt. En företagare beskriver det som att kommunen använder sig av pekpinna när han snarare hade önskat mer rådgivning.

Miljöhandläggaren i Falkenbergs kommun berättar hur kommunen arbetar för att försöka vända reglerna från någonting negativt till en möjlighet:

”På kommunen arbetar vi med att förena lantbrukarnas verksamheter med miljöarbetet vilket vi anser att vi har lyckats väl med [...] kommunen försöker få mjölkföretagen att gå steget längre ur miljösynpunkt och många företagare gör redan mer än vad som krävs av dem” -Miljöhandläggare Falkenbergs kommun

Om mjölkföretagen har tagit till sig av kommunens mål om att förena miljöarbetet med lantbruket och få dem att gå steget längre är svårt att svara på. Ett tecken på att kommunen har lyckats får jag dock när jag talar med en av mjölkföretagarna:

”Jag ser inte reglerna som ett hinder för min verksamhet. Istället försöker jag vända på det och se det som någonting positivt. Det är en möjlighet för mig att utveckla mig verksamhet” -Mjölkföretagare Falkenbergs kommun

Företagaren menar att istället för att se lagar, regler och föreskrifter som ett hinder väljer han att vända på det. Istället för att se det som ett problem som bidrar till att företaget inte kan växa ser han det som en möjlighet. Genom att ha det här tankesättet kan han utveckla sin verksamhet till att bli så miljövänlig och ekonomiskt hållbar som möjligt.

Svenskt Näringslivs rapport pekar på att företagen efterfrågar mer tillsyn och inte mindre. Företagen vill dock att fokus kring tillsynen ska ligga på förebyggande arbeten snarare än att straffa företagen för att de inte lever upp till alla krav. Rådgivning och information vid tillsynen menar Svenskt Näringsliv är en viktig del för att förebygga problem (Svenskt Näringsliv 2014).

Analysen visar att det är precis det här som informanterna efterfrågar. De har alla en nära relation till naturen och sina djur och har ingen önskan att på något sätt skada dem. Att bli så miljövänliga som de kan bli är ett självklart mål för dem, samtidigt som det måste vara lönsamt. Analysen visar på att mer rådgivning under tillsynen kan vara ett sätt för företagen att se regelverket som en möjlighet att bli ett steg bättre, snarare än som ett hinder för att utvecklas. Som nämndes på NNR: s möte bör kommunerna även fundera kring vad som är deras uppgift. Handlar det om att till varje pris se till att företagen gör rätt för sig eller ska kommunen snarare hjälpa och rådgiva företagen så att de på så vis uppfyller de krav som finns? (möte NNR 2015).

Att implementera mer rådgivning i tillsynen är dock någonting som måste genomsyra hela kommunen. För en individuell tjänsteman påpekar Johansson att det är i princip omöjligt att situationsanpassa tillämpningen och att göra undantag i enskilda fall (Johansson 2007).

Ett annat irritationsmoment bland de mjölkföretagare som ingår i den här studien kopplat till reglerna har att göra med miljötillsynen. Av de företagare jag har intervjuat är det minst en företagare i varje kommun som anser att de inte får vad de har betalat för. Det faktum att det inte betalas ut någon kompensation vid utebliven tillsyn är även det någonting som företagen ställer sig frågande till. Även NNR har pekat på att det upplevs som ett problem bland företagandet generellt. I dagsläget får företagen betala en avgift som är beräknad på antal timmar som tillsynen beräknas ta. Statskontoret (ref) menar att det kan vara ett bättre alternativ att ta betalt per tillfälle. På så vis ligger inte fokus på hur många timmar som kontrollanten är på gården. I avgiften ingår det även för- och efterarbete för kontrollanten för att förbereda sig inför besöket och sedan dokumentera det. Ett arbete som företagen inte ser (möte NNR 2015).

Rättviksmodellen är en metod som bland annat innebär att kommunen tar ut en avgift av företagen efter utförd kontroll. Om tillsynen uteblir innebär det att företagen alltså inte behöver betala någon avgift. Den innebär också att företagen endast betalar för de timmar som kontrollanten har lagt ner, inte mer. Det är en omdebatterad modell men där företagen verkar nöjda med det nya arbetssättet. Efter att ha intervjuat mjölkföretagarna tror jag att även de skulle instämma i att det är en bra väg att gå. På så vis blir det tydligt för dem vad det är de betalar för och framförallt behöver de inte känna frustration kring att betala för någonting som de sedan inte får.

8.3 Hinder och möjligheter

För att kunna dra lärdomar från arbetet kan det vara en god ide att samla de hinder och möjligheter som framkommit. Dessa lärdomar från uppsatsen kan förhoppningsvis bidra till att stärka mjölkföretagandet i kommunerna. En möjlighet till utveckling i alla tre kommuner är att arbeta mer med nätverkande. En gemensam faktor som framkommit i samtliga kommuner är att företagen uttrycker en önskan om att nätverka mer med andra företag och inte endast företag inom jordbrukssektorn. Flera av företagen upplever idag att de står utanför näringslivet i kommunen.

”Jag önskar att kommunen kunde vara bättre på att skapa nätverk mellan företag där vi kan byta erfarenheter och hitta samarbeten. Det känns som att jordbruket glöms bort ibland, att vi inte räknas som företag, man lever kvar i den gamla bilden av mjölkföretag som någonting inom familjen. Satsa på att få med mjölkföretagen” -Mjölkföretagare Falköpings kommun

Genom att företagen börjar nätverka med andra företag finns det en möjlighet att de blir en naturlig del av kommunens näringsliv. I resultatdelen beskrevs Falkenberg kommuns arbete med att skapa samarbeten mellan företagare i skogsbygden och slättbygden. Jag upplever det som att det är mer av den här sortens nätverkande som företagarna vill ha hjälp med från kommunens sida. I de rapporter som jag tagit del av under arbetets gång (se ex Svenskt Näringsliv 2014, Tillväxtverket 2011) är nätverkande mellan företag inte en faktor som ges stort utrymme. Här finns det troligen en potential för kommunen att göra en insats för mjölkföretagen.

En annan möjlighet som kommunen kan arbeta med är att vara tydligare med vad det är företagarna betalar för. Det framkom av intervjuerna att ett stort irritationsmoment bland företagarna är att de upplever att de betalar för någonting som de sedan inte får. Av de intervjuade är det dock endast en företagare som anser att avgifterna är för höga. Övriga ställer sig inte frågande till avgifternas storlek. Det de reagerar på är att den bild av vad de

tror att de ska få, och vad de faktiskt får av kommunen, inte verkar stämma överens. Det kan vara en god ide att kommunerna blir tydligare med vad företagen kan förvänta sig. Detta går även i linje med vad statskontoret har konstaterat (möte NNR 2015).

Ett gott exempel finns att ta med sig från Falköpings kommun. Kommunen har ett mejeri dit flertalet av mjölkföretagarna verksamma i Falköping levererar sin mjölk. Att det finns ett lokalt mejeri i kommunen är en faktor som de företagare jag intervjuat lagt stor vikt vid. Falköpings mejeri har ett högre avräkningspris på mjölk än vad exempelvis Arla har. Det har samtliga företagare, så väl som landsbygdsutvecklaren på kommunen, påpekat är av stor vikt för företagens lönsamhet. Detta gäller inte minst under den pågående mjölkkrisen. På grund av att de flesta mjölkföretagen i Falköping är kopplade till Falköpings mejeri har de inte påverkats nämnvärt av krisen. Landsbygdsutvecklaren på kommunen berättar följande:

”Kommunen har ändrat i detaljplanen inne i stan för att hjälpa Falköpings mejeri att kunna bygga ut sin verksamhet. Bland annat genom att flytta på en väg” -Landsbygdsutvecklare Falköpings kommun

Citatet ovan visar att kommunen har en tydlig bild av det behov som finns. Att gå från ett förvaltningsperspektiv till ett kundorienterat perspektiv är någonting som Tillväxtverket skrivit om. Det här kanske kan vara ett exempel på det. De påpekar att det är viktigt att kommunen kommer ihåg vem de är till för och inte fastnar i gamla tankesätt (Tillväxtverket 2011). Falköpings kommun har satt sig in i mjölkföretagens situation. Genom att ta reda på vad mjölkföretagen efterfrågar och saknar för att kunna förbättra sina förutsättningar har nu fler möjlighet att leverera mjölk till Falköpings mejeri.

Hur dialogen mellan företagen och kommunen beskrivs skiljer sig inte mycket åt mellan kommunerna. Som jag nämnde i kapitlet innan är det främst genom Lantbrukarnas Riksförbund som företagarna har en dialog med kommunen. Förutom när de har kontakt med kommunen i miljötillsynen. En mer personlig kontakt, utan mellanliggande organisationer är en faktor som efterfrågas starkt av en eller flera företagare i samtliga kommuner. En annan önskan är att kommunen ska ta initiativ till det. Här finns en stor potential och möjlighet för kommunerna. Att kommunen visar nyfikenhet och intresse är någonting som flera företagare talar mycket om under intervjuerna. Flera av dem upplever i dagsläget att de får jaga kommunen för att få till ett möte. Företagen vill även att det ska vara någonting som sker kontinuerligt, inte bara vid enstaka tillfällen.

Svenskt Näringsliv menar att det finns många sätt för en kommun att skapa en dialog med sina företagare, företagsbesök är en väg att gå. Att skapa mötesplatser är även det en bra idé. De menar även att det är att föredra om både politiker och tjänstemän är närvarande. Detta för att kommunen ska kunna skapa sig en bra kunskap om företagets vardag och villkor. Mötets form bör vara prestigelöst och fokus bör ligga på att få träffas ansikte mot ansikte och prata om verksamheterna och gemensamt diskutera och ställa frågor till varandra för att kunna hitta nya lösningar på problem. Konkreta förslag på mötets form är frukostar, luncher eller branschmöten (Svenskt Näringsliv 2014).

En företagare beskriver att kontinuerliga möten med kommunen är av stor vikt för att de ska kunna skapa sig en korrekt bild av deras verksamheter. Genom att göra det kan kommunen fatta beslut som gynnar så många företagare som möjligt. I det här fallet anser företagaren att kommunen inte har koll på deras verksamheter. Någonting som blev aktuellt då kommunen skulle upphandla varor till offentliga storkök och valde att fokusera på mindre mejerier. Företagaren menar att de flesta i kommunen levererar sin mjölk till Arla och att mjölkföretagen nu har gått miste om potentiella kunder i och med kommunens beslut:

”I upphandlingen av varor till offentliga kök satsar kommunen på privata små mejerier fast att de flesta av oss levererar till Arla. Kommunen är inte insatt i våra verksamheter och vi skulle behöva få till en bättre dialog”

Företagare Falkenbergs kommun

Analysen visar på att det är just personliga och prestigelösa möten med kommunen som företagen efterfrågar. Ett personligt möte där det finns möjlighet att lära känna varandra.

En annan önskan från företagarnas sida är att kommunen ska bli mer rådgivande och mindre kontrollerande i sin tillsyn. Det kan dock vara svårt eftersom kommunens uppgift i stor utsträckning just är att se till att lagar och regler efterföljs. För att återknytta till det som tidigare skrivits kan det bero på att det råder en brist på förståelse för kommunens roll bland företagen och vilket handlingsutrymme kommunerna har. En företagare berättar att han upplever att det är mycket pekpinnar från kommunens sida, han önskar mer rådgivning. Ett exempel som företagaren ger är att han skulle vilja ha rådgivning kring hur han kan arbeta för att minska kväveläckage till vattendrag och hur han kan anlägga kvävefixerande dammar.

En annan önskan som lyfts fram är att det ska vara mer samordning mellan myndigheterna. I dagsläget upplevs det som att det är mycket administrativt arbete för företagarna och det blir mycket ”kaka på kaka” som en företagare uttrycker sig. Igen är det inte reglerna i sig som är ett problem, snarare allt arbete runt omkring reglerna. Ett annat irritationsmoment som företagarna tar upp är att de inte får någon kompensation för tillsyn som uteblir. Detta stämmer även överens med vad andra studier har konstaterat.

9 Slutord

Syftet med den här uppsatsen har varit att undersöka och lyfta fram de skillnader och likheter som råder för mjölkföretagare verksamma i olika kommuner, gällande relationen mellan företagare och kommun. Uppsatsen har även diskuterat vilka olikheter och skillnader som finns mellan mjölkföretagare och företagandet generellt.

Som tidigare nämnts går det, på grund av det begränsade underlaget i studien, inte att dra några bestämda slutsatser från resultatet och analysen. Det är inte möjligt att påstå att mjölkföretagare i en kommun tycker på ett visst sätt eller att dra några säkra slutsatser om skillnaderna mellan kommunerna. Det kan dock värt att uppmärksamma att uppsatsen visar på att det finns klara tendenser för skillnader mellan kommunerna, trots det begränsade underlaget. Det går även att se tendenser till skillnader mellan vad mjölkföretagare anser är viktigt för att trivas i sin kommun, jämfört med vad företagare generellt lägger vikt vid.

I den här uppsatsen är det tre utvalda kommuner som ingår och företagarna är till viss del slumpvis utvalda. Att resultatet pekar på stora skillnader är förhoppningsvis en faktor som gör att det är någonting som kommer att undersökas vidare. Det vore intressant att se vad resultatet skulle bli om fler kommuner ingick, med fler kriterier i urvalsprocessen, exempelvis geografisk spridning. Det vore även intressant att undersöka vidare i om det blir skillnad i resultat beroende på vilka typer av mjölkföretag som intervjuas. Har en yngre relativt nystartad mjölkföretagare samma bild som en äldre mjölkföretagare som varit med ett tag? Skiljer det sig beroende på om företagen har ett fåtal eller ett stort antal kor?

En aspekt som inte har diskuterats i uppsatsen är vad skillnaderna mellan kommunerna egentligen har för betydelse för mjölkföretagen. Det har konstaterats i andra rapporter att skillnaden mellan kommunerna leder till konkurrensfördelar för företagare verksamma i "rätt" kommun. Detta är någonting som är värt att gräva vidare i. Hur stora konkurrensfördelar är

det? Vilka typer av konkurrensfördelar? Vad innebär dessa skillnader specifikt för mjölkföretagarna?

En intressant synpunkt att lyfta som kom fram i den här studien mer än i tidigare studier, är gårdsbesökens betydelse. Tidigare studier har konstaterat att gårdsbesök kan vara en bra väg att gå. De har dock inte lagt så mycket mer fokus på det. I min studie framkommer det att företagarna uppskattar det mycket när kommunanställda tar sig tid att åka ut och träffa dem i deras verksamhet. Det är intressant att det inte bara är de som får besök av kommunen som uppskattar det. Även de företagare som är verksamma inom kommunen, men inte får besök av kommunen beskriver det som någonting värdefullt. Företagen ser det som viktigt att det är kommunen som tar initiativ att sätta sig in i företagarnas situation. Det är just en personlig dialog mellan företagare och kommun som efterfrågas. Att ha en dialog med kommunen via organisationer så som LRF anser företagarna är av stor vikt. De vill dock även ha en personlig kontakt med sin kommun.

I början av uppsatsen beskrevs de tre olika delar som NNR menar är kopplade till regeltillämpning. En av dessa delar handlar om att det ska ställas samma krav på företagare i alla Sveriges kommuner. Det innebär att lagar, regler och förordningar och föreskrifter ska vara densamma, oberoende av vilken kommun ett företag är verksamt i (möte NNR 2015). Enligt det material som den här uppsatsen grundar sig på går det att konstatera att det finns skillnader kommunerna emellan. Frågan är om det är möjligt att alla kommuner ska tolka regelverket exakt likadant. En kommun är sammansatt av människor som har olika bakgrund och brinner för olika frågor. Kanske är det helt naturligt att en kommun där flertalet av de anställda har ett stort engagemang för kommunens vattenkvalité ställer högre krav än en annan kommun där biologisk mångfald är ett ämne som engagerar många.

En annan synvinkel är att det kanske inte är möjligt att ställa samma krav till alla företag i hela landet på grund av att det råder olika förhållanden på olika platser. I en kommun kanske det är just vattnet som är extra utsatt och mer åtgärder behöver sättas in för att skydda det. De här frågorna är någonting som den här uppsatsen inte har behandlat men som det kan vara värt att utforska närmare.

Referenser

Internet

Svenskt näringsliv (2014)- *Handbok för ett bättre lokalt företagsklimat*
(2015- 11-16)

Tillväxtverket (2011) *Förenkla helt enkelt: en inspirationsskrift om hur kommunen kan arbeta för ett bättre företagsklimat*
(2015-10-11)

Statens offentliga utredningar (2015) Annerberg R, Holmberg A, Holstein H, Jonzon Y.
Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring
(2015- 10- 11)

Sveriges kommuner och landsting, SKL (2015) *Företagsklimat 2015. En servicemätning av kommunernas myndighetsutövning*
(2015-10-11)

Näringslivets regelnämnd (2012) *Tolv tankar om byråkrati och regelförenkling*
(2015-10-19)

Jordbruksverket (2012) *Kraven kostar. Jordbruksföretagarens administrativa kostnader för myndighets- och branschkrav. Rapport 2012:31* (2015-12-21)

Miljöbalken 1998:808

Böcker

Johansson, R (2007) *Vid byråkratins gränser*. Arkiv förlag

Kaijser L, Öhlander M (red.) (2013) *Etnologiskt fältarbete*. Studentlitteratur

Nerep E, Warnling- Nerep W (2014) *Marknad och myndighet*.

Förvaltningsrätt i ett näringsrättsligt perspektiv. Nordstedts juridik

Rothstein B (red.) (2010) *Politik som organisation*. SNS Förlag

Schött K, Melin L, Strand H, Moberg B (2012) *Studentens skrivhandbok*.

Liber förlag

Teorell J, Svensson T (2012) *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Liber

Bilaga 1, intervjufrågor

Kommun

Om den geografiska platsen:

Vad har mjölkbönderna för betydelse för er kommun?

Vad är kommunens starka och svaga sidor kopplat till mjölkböndernas företagande? Exempelvis bra betesmarker, närhet till mejeri etc.

Om regler:

Har ni i er kommun några föreskrifter som ni tagit fram själva?

Vilka?

Varför har ni tagit fram dom?

För en mjölkföretagare finns det en hel del regler att följa, har du någon uppfattning om mjölkföretagarna i er kommun tycker att någon eller några regler är mer besvärliga än andra?

Om ja, kan ni på kommunen göra någonting för att underlätta för mjölkföretagarna, vad?

Om utformandet av arbetssätt:

Har ni ändrat ert arbetssätt på något vis i och med att mjölkkrisen blev mer påtaglig?

På vilket sätt?

Skulle ni kunna göra ngt mer för att underlätta för mjölkbönderna?

Har ni någon speciell strategi som ni arbetar efter kopplat till mjölkföretagen? (ex Rättviksmodellen)

Om delaktighet:

Hur skulle du beskriva dialogen mellan kommunen och mjölkbönderna?

Hur tar ni fram den politik rörande mjölkböndernas verksamhet som gäller i kommunen, vilka representanter finns med i processen?

Varför finns dom med?

Är det några andra representanter som skulle kunna vara med?

Har mjölkbönderna möjlighet att påverka utformningen av den politik som finns gällande deras verksamhet inom kommunen?

Om ja, på vilket sätt?

Om nej, varför inte?

Mjölföretagare:

Om den geografiska platsen:

Geografiska platsen, vad finns det för fördelar eller nackdelar med den?(Ex bra betesmarker etc).

Finns det några konkurrensfördelar med att vara verksam i just den här kommunen jämfört med andra kommuner?

Vad upplever du att mjölkbönderna bidrar med till kommunen? (ex arbete)

Om utformandet av politiken:

Upplever du att din kommun arbetar aktivt för att hjälpa mjölkbönderna?

På vilket sätt?

Upplever du att kommunen har ändrat på sin politik/ arbetssätt i och med att mjölkkrisen blivit mer påtaglig?

Om delaktighet:

Upplever du att du har någon möjlighet att påverka kommunens arbetssätt gällande ditt företag? Hur då?

Hur skulle du beskriva dialogen mellan kommunen och mjölföretagarna?

Om regler:

Av de regler som finns kopplat till din verksamhet, är det någon eller några som du upplever som mer besvärliga än andra?

Om ja: vilka? Varför?

Skulle din kommun kunna göra ngt för att underlätta de reglerna?

Har reglerna blivit mer besvärliga i och med mjölkkrisen eller har de alltid varit ett problem?